

Tharan-Trieb Marianne: Az Árpád-házi királylányok **II. rész: Az Anjou ág**

Ezen királyi ház külön fejezetet érdemel, egyrészt, mert igen sok tagja volt, másrészt mert a leányági leszármazottak fontos szereplői voltak a magyar történelemnek az Árpád-ház férfi ágának kihalása után. Bár a királylányokról szól a tanulmány, de mivel anyjuk is volt, ejtethünk pár szót a királynékról is... A magyar királyi ház hagyományai szerint mindig külföldről hoztak királynét, valószínűleg politikai okokból, de nem biztos, hogy jól jártunk velük. Ha az Anjoukról beszélünk, látni kell a nápolyi udvar gyilkos szokásait, azt lehet mondani, hogy nagyon messze estek az Árpádok dicső fájától. Na meg másik ősüktől, a francia Szent Lajos királytól is. Elég Johanna gyilkos és kétszínű természetére gondolni, de több királyunk járt rosszul a feleségével. Itt van mindjárt II. András, aki a bajor „meráni” Gertrúdot hozta az országba, mígnem a lenézett magyarok meggyilkolták. Menye, Laszkarisz Mária híre sem volt túl jó. Fiával, V. Istvánnal nem volt jóban, de Szent Margitot sem kedvelhette nagyon, hiszen ritkán látogatta. A Nápolyba került Mária örökíthetett kedvezőtlen géneket... A magyar Anjouknak sem volt szerencsájük lányaikkal, menyeeikkel. I. Károly (Róbertnek) első három felesége igen fiatalon meghalt. Lehet, hogy volt egy vagy két leánya a korai házasságból, de lehet, hogy Katalin házasságon kívül született. Katalin unokája volt IV. Vencel cseh király, aki utód nélkül halt meg. Károly három gyermeke hamar meghalt, András fiát, aki Nápolyban Johannát vette feleségül, 18 évesen ott megölték, Visegrádra hozott kisfia 3 évesen meghalt. István fiának két gyermeke utód nélkül halt meg, és Nagy Lajos szép reményei sem valósultak meg. Négy lánya közül kettő még nagyon fiatalon meghalt, dinasztikus házassági tervei kútba estek. A Lengyelországba szakadt Hedvig is fiatalon elhunyt pár hetes csecsemőjével együtt, Mária sorsát pedig ismerjük. Vele ki is halt az Anjouk magyar ága. Felesége a bosnyák Erzsébet sok romlást hozott az országra. Ő ölette meg a nápolyi Durazzo Kis Károly királyt, akit pedig Nagy Lajost nevelt a magyar trónra. Károly még előbb megölette a kegyetlen Johanna nápolyi királynőt, akinek egyébként is sok vér száradt a kezén – a rokonságon belül, hiszen Károly apja Johanna börtönében halt meg. A nápolyi ág családtörténetéről majd alább olvashatunk – lehet, hogy frank őseik hagyományait követték? Érdekes az örökösödés témája is. Nápolyban nem volt ritka, hogy nő örökölte a trónt: Róbert király például fiának lányát tette meg örökösévé, mellőzve az Anjou ház Durazzo és Tarantói ágának férfitagjait. I. Johanna után volt egy II. Johanna is. I. Károly Róbert ezt az Anjou szokást Magyarországon is meghonosította, több olyan rendelkezése volt, amelyben elismerte egy leány örökösödési jogát apja birtokaira. Ez a jogi aktus, a fiúsítás Európában egyedülálló volt akkoriban. A szokásjog nem ezt gyakorolta. Nagy Lajos igen gyakran élt vele, fel is lázadt a nemesség, és 1397-ben szigorítottak rajta.

Az Anjoukból jutott sok trónra, de a legjelentősebb Anjou-ház részekre töredezett Sánta Károly utódaiban, akik rövidesen ágakra és frakciókra bomlottak és ellenségekként álltak egymással szemben. De ez mintha francia hagyomány lenne. Ott ugyanis annyira külön számították egy család apáról fiúra szálló uralkodóágát, és legfeljebb egy fivér jöhetett szóba, hogy amikor pl. a Capet-család 1328-ban „kihalt” az azt jelentette, hogy a legidősebb egyenes ág megszakadt. A legközelebbi unokatestvér ág, itt a Valois ház, már másnak számított, külön nevet viselt és választás útján juthatott a trónra, s nem a vérségi örökösödés jogán, pedig egyazon ősük volt.

Még egy érdekesség, hogy Károly Róbert mennyire magyarrá vált: bár több nyelven beszélt, fontosnak tartotta házassági szerződések megkötésekor, hogy a külföldi menyasszonyok még kislánykorukban a magyar udvarba kerüljenek és megtanulják a nyelvet és a szokásokat. Nagy Lajos feleségei, a Luxemburgi Margit vagy Kotromanics Erzsébet gyerekkorukban kerültek a visegrádi udvarba. Károly Róbert második koronázása alkalmával az eskü latin szövegét magyarul is elismételte. Alkalmazkodott az élő Árpád-házi hagyományokhoz, amikor felkarolta a Szent László kultuszt. De az Anjouk hűek maradtak ősök, Nagy Károly tiszteletéhez is: Nagy Lajos 1370-ben Aachenbe zárandokolt, ahol a dómban megállapította a magyar kápolnát. És azt

se felejtjük el, hogy amikor 1377-ben serege sikert aratott a törökök fölött, hálából felkereste a Mariazelli Mária kegyhelyet és gazdagon megajándékozta.

Az „ős” **Mária** (1257–1323), **V. István 4. lánya** áll a kezdetekben. Elsősorban azért, mert előbb fiának, Martell Károlynak, majd unokájának, a későbbi I. Károly Róbert magyar királynak igyekezett minden erejével érvényesíteni a trónigényét. Öccse, IV. (Kun) László halála után 1290. szeptember 21-én bejelentette igényét a magyar trónra, majd erről elsőszülött fia, Martell Károly javára 1292. január 6-án lemondott. Fia korai halála után, 1295-től unokáját, Károly Róbertet támogatta, aki ezután, bár jóval később, el is nyerte a magyar trónt.

Mária 1270-ben 13 évesen ment hozzá az Anjou-ház nápolyi ágából származó II. (Sánta) Károly (1254-1309) herceghez, aki 1285-től nápolyi király. Apja I. Károly (1227-1285) a Capeting dinasztiából származó, annak egyik oldalágát képviselő Anjou dinasztia tagja volt. A dinasztia Nagy Károly egyenesági leszármazottja leányágon. *(Amint tudjuk, a törvényes karolingok után a capetingek következtek a trónon, szintén Nagy Károly unokái. Az első volt Capet Hugo, akinek apai nagyanyja Beatrice de Vermandois ... Nagy Károly Pipin nevű fiának volt egy törvénytelen fia, Bernard, aki a lombardok királya lett, akinek leánya Beatrice de Vermandois. A szálak kicsit messzire vezetnek, és a törvénytelen fiú sem nagyon dicsőséges, de mégiscsak fontos és jelentős a családfa. Férfiágon is volt királyi őse, I. Róbert király 922-923-ban ült a francia trónon. Az első ismert Capet őse Hugo dédapja, Erős Róbert, aki 866-ban halt meg. Egyike Európa első dinasztia alapítóinak. Capet Hugo fia II. Róbert: vele veszi kezdetét az a szokás, hogy az ifjabb királyt még apja életében megkoronázták. Az igazi törvényes leszármazás Nagy Károlytól csak VIII. Lajossal valósult meg, ugyanis az ő édesanyja, II. Fülöp felesége hozta magával ezt a hozományt. Az hainaut-i grófi család ugyanis a karolingoktól származott, de itt is öröklések, átvételek, leányok útján. Hainaut-i Izabella (1170-1190) adott életet 19 éves korában VIII. Lajosnak, majd hamarosan elhunyt. Megtette kötelességét... Nos, ez a VIII. Lajos lett I. Anjou Károly apja. De előbb II. Fülöp még visszafoglalta az angoloktól Normandiát, Anjou és egyéb tartományokat, így fiai között szétosztotta ezeket. Így lett Anjou és Maine ura Károly, megállapítva a most már u.n. harmadik Anjou dinasztiát.)*

Az ő tiszteletére keletkezett a szokás, hogy valamelyik fiút Károlynak keresztelik minden generációban, ezért olyan zavaróan sok a Károly a leszármazottak között. Amint látjuk, Róbert is volt a frank ősök között, ezért sok a Róbert is a nápolyi házban. Mária apósa, I. Károly VIII. Lajos francia király legfiatalabb gyermeke, bátyja pedig IX. (Szent) Lajos). Az ő emlékezetére van minden családban egy Lajos nevű fiú. Majd látjuk, minden nemzedékben ez a három név fordul elő minden családban, eléggé megnehezítve a tájékozódást. 1264-ben a pápa I. Károlyt ültette Szicília trónjára a Hohenstauf dinasztia ellenében. Pontosabban 1265 nyarán kapta meg pápai hűbérként Nápoly és Szicília királyságát, ettől kezdve használta a királyi címet. Az utolsó Hohenstaufot, Manfrédot csatában le is győzte 1266-ban. Unokaöccse IV. Konrád fia, Konradin vagy ifjabb Konrád (II. Frigyes unokája) a következő évben Itáliába indult seregével, hogy átvegye a Hohenstauf örökséget. 1268-ban azonban I. Károly ellenében csatát veszített, Károly pedig lefejeztette a 16 éves ifjút. IX. Lajos nem véletlenül lett szent, kiemelkedően humánus természete volt abban a korban. Öccse viszont annál kegyetlenebb és gögösebb volt.

1272-ben elfoglalta az albániai Durazzo várost és vidékét, felvette az Albánia királyságának királya címet és létrehozta a **Durazzoi hercegséget**, amely 1333-ig létezett, amikor az Akháj fejedelemség foglalta el. Károly Bizáncot is szeretne volna megkaparintani, de azt már megszerezte magának a Palaiologosz dinasztia, ahová szintén egy Árpád-házi királylány, Mária nővére, Anna házasodott be, és lett minden későbbi császár őse. Bizánc ellen keresett Károly szövetségest, így jött számba Magyarország. Már ő szeretne volna Szent Margitot feleségül venni, amikor 1267-ben meghalt első felesége, Beatrix, Provence örökösneje. Margit nem volt hajlandó,

így 2. felesége Burgundi Margit (1250-1308) lett. 1268. novemberében vezette oltárhoz, de előtte pár nappal még kivégeztette Konradint, II. Frigyes unokáját. V. István szerette volna a nápolyi-francia kapcsolatokat erősíteni, és 1269-ben szövetséget kötöttek. (Egyik vejével a másik ellen) Ennek volt része az Anjou és az Árpád-ház közötti kettős házasság. Anjou Izabella Kun László felesége lett, Mária pedig Sánta Károlyé.

Sánta Károly részt vett az apja és III. Péter aragóniai király (Árpád-házi Jolán, II. András lányának fia) közötti háborúban. Péter felesége az utolsó Hohenstauf lány, Konstancia (1249-1302) volt, Manfréd lánya. Manfréd elesett, unokaöccsét III. Konradin jeruzsálemi királyt Károly Nápolyban lefejeztette, Konstancia családját fogságra vetette, öccseit megvakíttatta. Majd 20 évvel később az ifjabb Károly Péter fogságába esett, és bár Konstancia - családját megbosszulandó - ki akarta végeztetni, végül megkegyelmeztek neki. 1285-ben meghalt I. Károly, és csak 1289-ben engedték haza a fiát. De milyen áron? Az aragonok pénzt követeltek, amit az anyai ágon rokon, a régebbi Anjouk házából származó Edward angol király fizetett ki. De három fiának kellett helyette fogságba menni. Károly, Lajos és Róbert vállalta az áldozatot. Martell Károly, Habsburg Rudolf veje, egy év múlva szabadult és az 5. fiú, Rajmund-Berengár foglalta el a helyét. Hét évet töltöttek fogságban, csak 1295 végén szabadultak hála Bonifác pápa közbelépésének, aki rávette Jakab királyt, hogy vegye feleségül a fiúk nővérét, Blankát. A másik nővér, Eleonóra pedig 1303-ban Frigyesnek, Jakab öccsének felesége lett.

Mária férjének halála (1309) után a Nápolyi Királyság trónját harmadszülött fia, I. Róbert foglalta el, mert bátyjai már nem éltek. Az özvegy királyné ezután Nápolyban élt, majd ott is halt meg 1323-ban 65 évesen. Ott is temették el, síremléke fennmaradt a ma sajnos dűledező Santa Maria Donnaregina-templomban. Hagyatékában rengeteg kincsről rendelkezik, az egész nápolyi család bőségesen részesül a javakból. Egyedül Károly Róbert kapott csupán egy ékkövekkel diszitett fakeresztet. Lehet, hogy Róbert fia intézte így.

14 gyermeknek adott életet, köztük néhánynak igen érdekesen alakult az élete. Kezdjük a legfiatalabbal,

1. **Beatrix** (1295-1321), férje VIII. Azzo, Este ura, (1263-1309) és még két férj

Károly legkisebb lányát egy 30 évvel idősebb férfihoz adta 1305-ben...
hozományt nem kért a vőlegény, de fizetett 51 000 forintot az ifjú aráért.

2. **Mária** (1290-1346), 1304. szeptember 20-án Palma de Mallorca városában feleségül ment I. **Sancho** mallorcai királyhoz, aki végülis szintén Árpád-házi leszármazott volt, II. András lánya, Jolánta unokája; nem születtek gyermekeik.

3. **Eleonóra** (1289-1341), 1303-ban Messinában feleségül ment **II. Frigyes** szicíliai királyhoz (1271-1337). Ő az aragóniai házból származott, anyja a Hohenstaufen-ház leánya, Konstancia (1249-1302), apja **III. Péter** (1240–1285), Jolánta fia, később Aragónia királya: hat gyermeke született, köztük Eleonóra és Blanka férje (Frigyes és Jakab, valamint III. Alfonz), portugáliai Szent Erzsébet, valamint Jolán, Anjou Róbert felesége. A két uralkodóház a rokonság ellenére sokat csatázott egymással, majd mégis 3 gyerekük házasodott a másik házba. *Részletesen Jolánta leszármazottai között.* - Konstancia révén örökölte meg a spanyol aragóniai ház a szicíliai trónt. A házasság termékenynek bizonyult, 9 gyermekük született, de a legtöbb utód nélkül halt meg. Viszont a fiúk megalapozták a Barcelonai-ház szicíliai ágát a 14. században, míg a pestis férfiágon kihalásra nem ítélte az uralkodócsaládot a 15. századra.

4. **Blanka** (1280 – 1310), 1295-ben feleségül ment **II. Jakab** (1267-1327) aragóniai királyhoz, szüleit és testvéreit ld. Eleonóránál. Jakab úgy örökölte meg az aragóniai

királyságot, hogy bátyja, III. Alfonz utód nélkül halt meg 1290-ben. Itt fonódik össze II. András lányának és unokáinak, valamint V. István unokáinak a vonala többször is. Jakab négy felesége közül csak Blankának voltak gyermekei, még hozzá tíz! pedig csak 30 éves lett; Szerzetesek, papok, hercegnék, királynék anyja lett.

Jakab (1296-1334) aragón trónörökös, 1319-ben lemondott a jogairól és szerzetes lett

IV. Alfonz (1299-1336) bátyja lemondása után aragón király

Mária (1299-1316) Kasztíliai Péternek, los Cameros urának a felesége

Konstancia (1300-1327) János Mánuel kasztíliai herceg neje

János (1304-1334) Toledo első érseke, alexandriai pátriárka

Izabella (1305-1330), férje III. (Szép) Frigyes (1289-1330) osztrák herceg, német király. Frigyes támogatta a Károly Róbert, felesége unokatestvére ellen pártot ütő Kőszegi családot, amivel kiprovokálta az egyesült cseh–magyar támadás. Az 1328-ban megkötött brucki békében Frigyes visszaadta a nyugat-magyarországi területeket.

Péter (1305-1381) Ribagorça és Prades grófja

Blanka (1307-1348) apátnő Sixenaban

Rajmund Berengár (1308-1366) Empúries grófja, később pap lett

Jolán (1310-1353), első férje unokatestvére, (az ifjabb) Fülöp tarantói herceg, majd annak halála után Lope de Luna aragón főnemes. Egy lánya fiatalon meghalt.

Blanka nem sokkal Jolán születése után halt meg. Ekkor már csak aragón királyné volt, hiszen férje 1296-ban lemondott szicíliai királyi címéről öccse, Frigyes javára, akinek a felesége Eleonóra, Blanka húga volt.

5. Szent Lajos (1275–1298), Toulouse püspöke; Szent IX. Lajos király unokaöccse

6. Margit (1273-1299) férje *Valois Károly* gróf, 26 éve alatt hat gyermeket szült. A francia IV. Szép Fülöp halálával (1295-1328) megszakadt a 341 évig tartó Capeting-lánc. Ez a házaspár lett a Capeting idősebb ág kihalásával, 1328-tól 1589-ig az összes francia király őse. Leghíresebb fiuk a Valois dinasztia alapítója, A pár fiuk koronázását már nem érte meg.

Fülöp (1293-1350) Valois grófja, a későbbi VI. Fülöp francia király

Valois Károly (1270-1325) a rokon, Szent Lajos unokája, III. Merész Fülöp francia király és Aragoniai Izabella, Jolánta lányának fia. Margittal megkapta Anjou és Maine grófságot.

2. felesége 1301-től: Courtenay Katalin, latin császárnő, (1274-1307), akinek 4 gyermeke született; **II. Katalin** (1303-1346) anyjától örökölte a címet, és majd **I. Fülöp Tarantói herceg, Róbert király öccsének felesége** lesz, ld. alább... Károly 1308-ban feleségül vette Mahaut de St-Polt, 4 közös gyermekük volt, köztük: **Blanka, IV. Károly német-római császár felesége**, valamint **Mária** (1309-1328), aki **Károly calabriai herceg (Róbert király fia) felesége lett**, 21 éve alatt öt gyermeket hozott a világra. Két felnőttkort megélt lányuk: a hírhedt Johanna (1326-1382) és Mária (1328-1366), akinek születésekor anyja meghalt, más források szerint 3 évvel később. Amint látjuk, az egész rokonság **II. András** tudhatja ősenek.

7. **Peter Tempesta** durazzói herceg (1291-1315), Gravina grófja;

8. **I. Fülöp tarantói herceg** (1278-1331) bizánci feleségétől, Thamar Angelina Komnene-től (1277-1311) öt gyermeke született. Politikai okokból házasodtak, és Fülöp politikai okokból vált el tőle 1309-ben, hűtlenséggel vádolva. 3 lányuk volt: Margit, Blanka és

Johanna (1297-1323) örmény királyné lett, és egyik lánya szintén örmény királyné lett

Károly (-1315)

Fülöp „Románia despotája” (-1331) volt második fiuk. Miután bátyja, Károly meghalt 1315-ben, ő kapta meg ezt a címet, ami Albánia egy része fölötti uralmat jelentett. Még apja előtt elhunyt. Felesége Jolán (1310-1353) volt, Blanka és II. Jakab aragóniai király legkisebb lánya, unokatestvére. Gyermekek nem született a 2 év házasság alatt.

I. Fülöp másodszor is megnősült, II. Katalin (1303-1346) címzetes latin császárnőt (Valois Károly lánya) vette el, aki a címet 1307-ben édesanyjától Courtenay Katalintól örökölte. (tudjuk, II. András felesége Jolánta is Courtenay lány volt). Tíz évesen adták a 34 éves tarantói herceghez, Róbert nápolyi király öccséhez (ld. alább). A házasság 18 évig tartott. Öt gyermekük született:

1. **Tarantói Lajos** (1320/25-1362) 1346-ban kötött házasságot **I. Johanna** nápolyi királynővel, akinek **2. férje lett. Tehát Lajos Árpád-házi Mária unokája volt, Johanna pedig Károly calabriai herceg lánya, így, Róbert nápolyi király unokája, vagyis Mária dédunokája.** A házasságból két lány, Katalin (1348–1349) és Franciska (1351–1352) született, de mindketten csecsemőkorban meghaltak. Johannát 1352-ben Rómában férjével együtt királlyá koronázták. Rossz előjel volt, hogy Lajosnak a szertartás közben a fejéről leesett a korona. Ekkor halt meg a házaspár második kislánya, Franciska.

A calabriai hercegi cím a 13. század végén jelenik meg, a nápolyi királyság örökösének címe volt. Ezt viselte I. Róbert (1297-1309) nápolyi király, Calabriai Károly (1309-1328), I. Róbert fia, aki még apja előtt meghalt, nem lett király, majd Nagy Lajos öccse, András (1343-1345)

2. Róbert (1318-1364) felesége Bourbon Mária

3. **II. Fülöp** (1329-1373) szülei legkisebb gyermeke. Fülöp nevű féltestvére Románia (Albánia része!) despotája, ld. fentebb, 1331-ban hunyt el. Két bátyja, Róbert és Lajos is gyermektelenül, illetve törvényes utódok nélkül halt meg, így amikor 1364-ben Róbert is meghalt, Fülöp

lett Taranto és Achaia hercege, valamint a címzetes konstantinápolyi latin császári címet is megörökölte.

Első felesége **Mária** (1328-1366), I. Johanna királynő húga, megint két fivér vett el két nővért, *a családi kapcsolatot ld. fentebb, Lajosnál.*

1355 áprilisában kötöttek házasságot. *Máriának ez a 3. házassága* volt már. Öt gyermekük született, de valamennyi kiskorában meghalt. Előző házasságából 1. férjétől, (Anjou) Károly (1323–1348) durazzói hercegtől, 5 gyermek született, őket majd ott tárgyaljuk... Mária 1366-ban, 37 évesen halt meg Nápolyban, utolsó gyermeke születése közben.

Fülöp 1370 októberében újranősült, és a 18 éves Szlavóniai Erzsébetet (1352-1380) vette feleségül, aki egy fiút szült neki, a nagyon rövidéletű Fülöpöt 1371-ben. Erzsébet többé nem ment férjhez. Apja Anjou **István** (1332-1354) Károly Róbert és Łokietek Erzsébet legkisebb fia volt, egyben Nagy Lajos öccse. Fülöp Károly Róbert unokatestvére volt. Utódai nem maradtak.

4. Margit (1325-1380) első férje miatt skót királyné, de ettől a tul.képpen trónkövetelőtől elvált, majd Francesco del Balzohoz (1329-1422) ment feleségül, 1 fia és 1 lánya született. Balzo 1374-ben fellázadt Johanna nápolyi királynő ellen, aki leverte a lázadást, és elkobozta a birtokait. A férje el tudott menekülni Rómába, majd onnan Avignonba, de Margit Nápolyban maradt, ahol Johanna, a sógornője, fogságba vetette. Margit nápolyi fogságában halt meg. Fia

Jakab (1353-1383) az Akháj Fejedelemségben kapott menedéket, ott nagybátyjának, Margit öccsének, II. Fülöpnek az örököse lett.

Antónia (1355–1375) 1373-ban III. Frigyes szicíliai király 2. felesége lett

5. Mária (1327- még csecsemőként meghalt)

9. **Raymond Berengar** (1281-1307) halála előtt rövid házasság Clermonti Margittal

10. **János** (1283-1308) pap

11. **Trisztán** (1284-1288)

12. **János durazzói herceg** (1294-1336) 1. felesége Hennegaui Matild (1293-1331), akháj uralkodó hercegnő, akit 1318-ban erőszakkal vett feleségül, hogy megszerezze a hercegséget. Sokan vágytak Bizánc eme tartományának megszerzésére, franciák, nápolyiak, mallorcaiak egyaránt. A női leszármazottak is örökölték a fejedelmi címet, ezért kegyeikért versengtek. Az ifjú Matildának is ez lett volna a 3. házassága... De tiltakozott, és titokban máshoz ment férjhez. Végül emiatt mondott le róla János, és 1321-ben elvált tőle és börtönbe zárta, ahol 1331-ben elhunyt. Második felesége Périgord Ágnes, 4 gyermekük született: **Károly, Róbert, Lajos és István**. Mária utódainak ez a fiága 1414-ben László nápolyi királlyal kihalt. Egymás után örökölték a durazzói herceg címet.

István (1328 - 1380), akit Portugáliába vitt a sors, ott is nősült

Róbert (1326-1356)

Károly (1323-1348), Nagy Lajos öccsének, Andrásnak halála körüli összeesküvésben bűnrészességgel vádolták, és Aversa városában lefejezték... *(Róbert nápolyi király halála után András a nápolyi udvarban felszínre törő hatalmi törekvések áldozatává vált. A magyar királyi ház határozott és áldozatos fellépési kísérletei akaratlanul is tragédiához vezettek.)* Elképzelhető, hogy nem ő volt a főbűnös, Lajos előtt megvádolták. De sötét jellem volt, még anyja halála is a lelkén szárad... állítólag beteg anyjához orvost hívott, aki megállapította, hogy az özvegy hercegné terhes. Károly ekkor magára hagyta és egy kétes hírű nőszemélyre bízta. Périgord Ágnes hamarosan meghalt.

Felesége Mária (1328-1366), I. Johanna húga. Károly volt Mária első férje, 1343-ban kötöttek házasságot, majd még további két férj következik: Robert de Balzo, a harmadik pedig II. Fülöp tarantói és akháj herceg volt, akinek öt utódja kiskorában meghalt. Károlytól öt év alatt született öt gyerekből négy lánya megélte a felnőttkort:

Lajos (1343–1344), kisgyermekként elhunyt

Johanna (1344–1387), Louis d'Évreux, Beaumont grófjának felesége, Johanna fiának, a kis Martell Károlynak volt a jegyese, aki 1348-ban 3 évesen meghalt Visegrádon.

Ágnes (1345–1388), Giacomo del Balzo Taranto hercegének hitvese

Klemencia (1346–1363), apáca lett

Margit (1347–1412), II. (Kis) Károly (1345-1386) nápolyi és magyar király felesége, akit Budán Erzsébet, Nagy Lajos özvegye meggyilkoltat. Vagyis: Árpád-házi Mária János fiának unokája Károly feleségül veszi Mária Róbert fiának unokáját.

Lajos (1324-1362). Miután Nagy Lajos kivégeztette bátyját, Károlyt - öccsének, Andrásnak meggyilkolásával összefüggésben 1348-ban, őt és fivérét Robertet is bebörtönözte Magyarországon 1352-ig. Kiszabadulása után folytatta a támadásokat Johanna ellen. Tarantói Lajos (Johanna 2. férje) legyőzte őt 1360-ban és a nápolyi börtönbe zárták, ahol két év múlva megmérgezték. Amikor Nagy Lajos megjelent Nápolyban rendet teremteni, Johanna és Tarantói Lajos Provence-ba menekült. Durazzói Lajos és testvérei Nápolyban maradtak, remélve, hogy hasznot húznak a helyzetből. Nem sikerült. Nápolyba visszatérve folytatta a küzdelmet a durazzói ág élén Johanna és az Anjouk tarantói ága ellen. Felesége Sanseverino Margit volt, három gyermekük közül csupán egyetlen érte meg a felnőttkort, a későbbi

II. (Kis) Károly (1354-1386) magyar király, akit Erzsébet, Nagy Lajos özvegye Budán meggyilkoltatott. 8 éves volt, amikor apja meghalt Johanna börtönében. Mégis Johanna szerezte meg felette a gyámságot, de a pápa kérésére 1364-ben Nagy Lajos vette át neveltetését és Magyarországra hozatta. 1371-ben Dalmácia és Horvátország kormányzását bízta rá. Lajos lemondott a nápolyi örökségről Károly javára. A pápa

megfosztotta Johannát a tróntól és 1381-ben őt koronázta nápolyi királlyá III. Károly néven. Ezután bevonult Nápolyba és 1382 májusában Johannát megfojtatta. A következő évben összetűzésbe került Orbán pápával, még el is fogatta Nápolyban, majd a pápa kiközösítette. Károlyt Nagy Lajos özvegye ölette meg Budán. A sebesültet Visegrádra vitték, ahol hamarosan elhunyt. A pápai kiközösítés miatt egyházi szertartással nem temethették el, erről fiának kérésére IX. Bonifác pápa csak 1391. február 3-án intézkedett. A visegrádi előhegyen lévő Benedek-rendi monostor templomában való temetésére a pápa Kanizsai János érseket utasította. Felesége Margit (1347-1412), akinek apja Károly durazzo herceg, akit Nagy Lajos kivégeztetett (1323-1348), nagyapja pedig János, Mária fia. Feleséget a magyar királyi ház keresett neki, Johanna hűgának lányát, akinek nagyapja, Róbert nápolyi király szintén Mária fia volt, vagyis mindkettőnek dédnagyanyja Mária. A pápa engedélyezte ezt a házasságot is, bár másod unokatestvérek voltak! Nos, a pápák sem következetesek az ilyen ügyekben... 1370-ben kötöttek házasságot, majd Zárába utaztak, ahol Károly szlavón hercegi címet használt és horvát bán is volt. Három gyermekük volt:

Mária (1370)

II. Johanna (1373-1435) 1. férje Habsburg Vilmos (1370-1406), akinek frigye Hedviggel nem sikerült, 2. férje: Bourbon Jakab (1370-1438). Gyermekük nem született – Zsigmond királyunk is megkérte a kezét Mária király halála után, de nem adták hozzá. – Elkísérte öccsét, Lászlót Zárába a koronázásra, majd folytatta útját Bécsbe, ahol 1403-ban megtartották az esküvőt. Egyszer megpróbálták Magyarországra törni Zsigmond ellenében, de sikertelenül, a férj 3 év múlva meghalt, Johanna visszatért Nápolyba, és öccse halála után 1414-ben megörökölte a nápolyi trónt. 1415-ben ment feleségül Bourbon Jakabhoz, aki hálátlan módon 3 hónappal később királlyá kiáltotta ki magát, Johannát pedig elzárta. Egy év múlva hívei kiszabadították, és Jakab ment fogságba, de hamarosan ő is kiszabadult és meg sem állt Franciaországig. Nem váltak el, de a házasságnak vége volt. Johannát 1419-ben koronázták meg. Mivel sem neki, sem Lászlónak nem volt gyermeke, nehezen jelölte ki utódját: többször megváltoztatta szándékát, végül egy Lajosnál, Anjou hercegénél maradt, aki még Johanna előtt elhunyt. Ekkor annak öccsére esett a választás, Renatusz hercegre, aki viszont burgundiai fogságban volt és csak 3 évvel Johanna halála után jöhetett. Nem sokáig élvezte a királyságot, mert Johanna másik fogadott fia, V. Alfonz aragón király elűzte őt. Azért csak 1442-ben, mert ő meg Milánóban volt fogságban. Így került az aragón ház a nápolyi trónra. (Rokonok voltak, Renatusz anyja is aragóniai infánsnő volt.) Névleges királyok maradtak az I. Johanna által kijelölt Anjou Lajos utódai, de 1480-ban a Capet dinasztiának ez az ága is kihalt.

László (1376-1414), Nápolyi László, akit a Zsigmond ellen összeesküvők 1403-ban még magyar királlyá is koronáztak. Lászlónak szerencséje volt, mert bár apja magával akarta vinni, amikor Magyarországra indult a trónt elfoglalni 1385-ben, anyja „jelenetet rendezett” a hírre, mire férje állítólag még meg is verte. Minden esetre, László élete nem lett volna biztonságban Budán. Nápolynak viszont nem volt szerencséje vele, mert nagyon kegyetlen ember volt. Minden ellenségét legyilkoltatta, még törvénytelen

fiát és családját is bebörtönözte. Apja halála után 1386-ban lett nápolyi király. Élete a nápolyi és a magyar trón megszerzéséért vívott csatározásokban telt. Apja halálakor még csak tíz éves volt, anyja, Margit küzdött az érdekeiért: I. Johanna királynő ugyanis egy francia Anjou Lajost – távolabbi rokonukat fogadta örökbe és tette meg utódjának 1380-ban. Viszont Károly (akit Budán meggyilkoltak) került a trónra és hiába támogatta Anjou Lajost az ellenpápa, anélkül halt meg 1384-ben, hogy eredményt ért volna el. Utódai továbbra is maguknak követelték Nápoly trónját. Természetesen a pápák és ellenpápák aktív közreműködésével – mindenkit megkoronáztak. Így járt László is a magyar trónnal: a magyar nemesek 1401-ben fogságra vetették Zsigmond királyt, mert nem tartotta be a magyar törvényeket. 1402-ben még jobban megharagudtak rá, és Lászlónak egyre több híve volt. Lászlót 1403. augusztus 5-én Zarában a Szent Krizogon templomban, a pápai legátus által megáldott alkalmi koronával Magyarország királyává koronázták. A koronázást valószínűleg az esztergomi érsek végezte. László híveivel és nápolyi seregével észak felé indult, Zsigmond pedig dél felé. A Rába melletti pápoci csatában László súlyos vereséget szenvedett és visszatért Nápolyba. Vele együtt elhagyta az országot Szepesi János zágrábi püspök (a későbbi nápolyi érsek), Krizogon kalocsai érsek és György veszprémi püspök is. Itáliában Róma, sőt egész Itália megszerzéséért harcolt. Ugyanakkor Zárát megtartotta, de 1409-ben eladta Velencének nemcsak a várost, de minden Dalmáciára vonatkozó jogát is százezer aranyért. Előtte már Korfut, a nápolyi királyság birtokát is eladta Velencének. A háborúskodás közben megbetegedett, vagy megmérgezték, 1414 nyarán Nápolyban meghalt. - 1390-ben anyja összeházasította egy Konstancia (1376-1423) nevű leánnyal a szicíliai királyi családból. Két év múlva változtak az érdekek, és a pápa felbontotta a házasságot arra hivatkozással, hogy még kiskorúak voltak... A válást úgy tudatták vele, hogy mise közben a pápai legátus odament, lehúzta az ujjáról a jegygyűrűt és az anyós kezébe nyomta. László azért gondoskodott a volt feleség jövőjéről, 1395-ben férjhez adta Tarantói Lajos (Johanna férje) törvénytelen lányának fiához. – A 2. feleség Mária (1381-1404) a Lusignan-Poitiers család Cipruson uralkodó dinasztijából származott. Az esküvő 1403-ban volt, Mária egy évre rá gyermektelenül meghalt. – Sikeresebb volt a 3. házassága a nagyon előkelő **Enghiene Máriával** (1367-1446). Közel-keleti dinasztia leszármazottja volt, férjétől, a tarantói hercegtől megörökölte a hercegséget, (akivel 1384-1406-ig, annak haláláig élt), és ez lett a hozománya a 9 évvel fiatalabb Lászlóval kötött házasságban. A 39 éves hercegnő jelentős területeket birtokolt, de gyermeke nem született. Egyébként volt neki már négy. László halála után sógornője, II. Johanna száműzte őt az udvarból. Igen sok leszármazottja közül számos nápolyi király volt, és **ő volt Aragóniai Beatrix dédanyja...**

13. **Martell Károly** (1271-1295), Calabria hercege, az elsőszülött fiú, így nagyapja, V. István révén a Magyar Királyság trónkövetelője haláláig. 1281-ben feleségül vette Bécsben Habsburg Rudolf (1218-1291) lányát, Klemenciát (1262-1293), Károly Róbert anyját... Ennek a Rudolfnak tíz gyermeke közül említünk meg néhányat, hiszen Károly Róbert nagybátyjai/nagynénjei voltak. Albert német király, akit Parricida János, a féltékeny rokon meggyilkolt 1308-ban. Aztán két leány, akik Károly Róbert ellenében aspiráltak a magyar trónra, olyan sikerrel, hogy meg is lettek koronázva, bár uralkodni már nem tudtak. Katalin (1256-1282), III. Ottó bajor herceg (később magyar király) felesége, valamint Guta (Jutta, Bona) (1271-1297), II. Vencel cseh király felesége, Vencel magyar király édesanyja. A három nővér fia, férje, unokája vetélkedett egymással.

A dinasztikus házasság a pápa kívánsága volt, és Klemencia hozománya Provence lett. I. Károly életre keltette a 11. században eltörölt arles-i királyságot, és ezentúl viselte az Arles királya titulust is. II. Károly 1284-ben III. Péter (1240–1285), Jolánta fia,

aragóniai király fogságába esett, ezalatt Mária kormányozta a nápolyi királyságot, majd 1289-től Martell Károly, de trónra nem lépett. Nagypapja, I. Károly őt tette meg trónörökösnek, mert Sánta Károly fogságban volt. Martell Károly anyai nagybátyja, Kun László halála után anyja 1292-ben lemondott javára a magyar trónigényéről, s ettől kezdve Magyarország királya címet használta. III. Andrással szemben azonban nem tudott hathatósan fellépni, mert rövidesen meghalt pestisben. Vagy megmérgezték... Bár csak 24 évet élt, volt 3 gyermeke. Klemencia pedig leánya születésekor halt meg.

Károly Róbert (1288-1342), Magyarország királya

Beatrix (1290-1354), II. János viennói-i dauphin felesége, Hatévesen jegyezték el és azonnal elindították francia földre.

Klemencia (1293-1328) X. Lajos francia király felesége.

Lajos első felesége házasságtörés miatt már 1314-től börtönben volt és 1315 nyarán véletlenül (?) meghalt... Négy napra rá sor került az esküvőre „Magyarországi” Klemenciával. Nagyanyja nekiadta nászajándékul a – gazdag hozomány mellett – azt a díszes aranykoronát, amit V. István adott neki házasságkötésekor. Útban Franciaország felé a hajó viharba került és minden odaveszett, ő azonban csodás módon megmenekült. - A következő év elején teherbe esett, a király pedig hamarosan meghalt. A kis Jánost nagyon várták, de novemberben, születése után négy nappal meghalt. Klemencia elhagyta az udvart, a Provence-ban telepedett le. 1323-ban visszatért Párizsba és királynéhez méltó udvartartást vitt. Híres szépség volt... 35 évesen meghalt. Bár hozománya a hajóval együtt elsüllyedt, igen gazdag lett. Végrendelete szerint volt 4 koronája, rengeteg ékszere, 35 rend ruhája. Ágyának baldachinján a magyar címer díszlett, ezt borították a koporsójára is.

Elevenítsük fel, mi is történt ezekben az években: a Szicíliai vecsernye Verdi híres operája. Alapját a következő események szolgáltatták. 1282-ben I. Károly, Szicília királya, stb. a kor hatalmas uralkodója volt. Az új aragon király, III. Péter úgy gondolta, hogy apósa, Hohenstaufen Manfréd révén neki jár Szicília trónja. Kitört a lázadás vecsernye idején, mert a francia katonák molesztálták a szicíliai nőket. Aragónia nyert, II. Sánta Károlyt fogságba vetette. Érdekes módon, 1285-ben a legtöbb résztvevő meghalt: Péter király, Anjou I. Károly, unokaöccse Merész Fülöp francia király, és IV. Márton pápa is, akinek a kártyák keverésében fontos szerep jutott. Szicília az aragóniai ház mellékágává lett, majd 1409-től végleg Aragóniához csatolták. A szárazföldi területek Nápoly központtal 1442-ig az Anjouk kezén maradtak, majd 150 év után újra Aragónia egyesítette az egykori normann Hauteville-ház szicíliai királyágát. - A történésekhez még hozzátartozik, hogy bár Hohenstaufen Konstancia Péter felesége és aragóniai királyné lett, a családja nem járt ilyen jól. Anjou Károly apja, VIII. Lajos francia király segítségével 1266-ban legyőzte Manfrédot, Konstancia apját, aki meg is halt a csatában. Feleségét (aki nem Konstancia anyja volt) és kiskorú gyermekeit fogságba vetették, fiait megvakították és halálukig nápolyi fogságban maradtak. Konstancia ekkor már Aragóniában volt, húgai visszanyerték szabadságukat, de anyjuk, Manfréd özvegye fogságban halt meg.

14. Róbert nápolyi király (1277-1343)

Bátyjai meghaltak, így már legidősebb bátyja, Martell Károly 1295-ben bekövetkező halála után ő volt a nápolyi trón örököse. Apja uralkodása idején a trónörökös - Calabria hercege - címet viselte (1296-1309). Annak érdekében, hogy megszerezze a szomszédos Sziciliát, 1297-ben feleségül vette II. Jakab aragóniai király húgát Jolánt. (1273-1302) Úgy tűnik, nem vették zokon a véres rokonháborúkat, a fogságokat, az unokatestvérek megvakítását, hanem boldogan házasodtak, pedig lett volna mit egymás szemére hányni. III. Péter Róbert apját

tartotta fogságban, az viszont, miután legyőzte Péter apósát, Manfrédot, annak családját vetette börtönbe, megvakíttatta Konstancia féltestvéreit, annak furcsa mód mégsem volt kifogása, hogy 3 gyermekét a nápolyi Anjoukkal házasságra össze: II. Jakab felesége Blanka, II. Frigyes felesége Eleonóra, mindkettő Róbert nővére és Jolán, aki Róbert felesége lett). A házasság feltétele volt, hogy Jakab elhagyja Szicíliát. A szicíliai bárók azonban Róbert helyett Jakab öccsét, II. Frigyes választották királlyá. A háború 1302-ig folytatódott, végül II. Frigyes Szicília sziget királya maradt, Róbert és az Anjou-ház pedig örökre elveszítette Szicíliát, s uralmuk csak Itália félszigeti részeire korlátozódott.

Róbert a pápa támogatását élvezte, ráadásul a pápák Avignonba költözése - amely a nápolyi Anjouk birtoka volt - szorosabbra fűzte a pápaság és az Anjouk nápolyi ága közötti köteléket. V. Kelemen pápa pápai vikáriusnak (helytartónak) nevezte ki, mely titulusanál fogva avatkozott bele a firenzei pártviszályba. Az itáliai guelf párt vezetőjeként ellenezte VII. Henrik német-római császár itáliai tartózkodását (1311-1313), és Róma általa történt elfoglalását (1312). 1317-től egész Itália általános pápai vikáriusa lett. 1328-ban újra szembe került a császársággal, IV. Lajos német-római császárral ám ezt a veszélyt János cseh király hártotta el, aki szintén szembe került Lajossal. Róbert itáliai hegemoniájának fényét csak Aragón-Szicília árnyékolta be.

Róbertnek két fia született első felesége, **Aragóniai Jolántól** (1273-1302) (Árpád-házi Jolánta unokája, III. Péter lánya), a gyermekkorában meghalt

Lajos (1301-1310)

Károly (1298-1328), Calabria hercege

Róbertnek a második, Aragóniai Sancha (1282-1345) (Jolánta unokája, fiának II. Jakab mallorcai királynak a lánya) hercegnővel kötött házasságából nem születtek gyermekei, így még az ő életében elhunyt Károly halálával kérdésessé vált a trón öröklése. Ekkor elevenítette fel igényét a nápolyi trónra az elsőszülöttség jogán Károly Róbert magyar király, lévén II. Sánta Károly nápolyi király (és Árpád-házi Mária) elsőszülött fiának, Martell Károlynak az elsőszülött fia. Martell Károly 1295-ben 24 évesen meghalt, s a király-(nagy)apa, Károly úgy döntött, unokáját Martell Károly fiát kirekeszti a trónöröklési rendből, ő majd a magyar ősök trónjára ülhet fel, ha az hamarosan megüresedik, a nápolyin pedig Martell Károly öccsének: Róbertnek van helye. A magyar király megegyezett a nagybátyjával, Róberttel, hogy összeházasítják fiát, András herceget Róbert idősebb unokájával Johannával, hogy majd azok együtt örököljék a közös ősök királyi székét. Károly Róbert 1333-ban Nápolyba utazott Andrással, és megtartották az eljegyzést. Károly Róbert abban a tudatban halt meg 1342. július 16.-án, hogy fia, András nápolyi király lesz. Róbert nápolyi király halála, 1343. január 20. előtt 4 nappal megváltoztatta a végrendeletét, s csak Johannát jelölte meg a trón örökösének. A bonyodalom a magyar és nápolyi Anjouk között ekkor újakezdődött... Róbert és Jolán voltak a hírhedt Johanna nagyszülei... Róbert túlélte egyetlen felnőtt fiát, így csak két lányunokája jött számításba. A bonyodalmak itt is az unokákkal kezdődtek. A fiú tehát

Károly (1298–1328) nápolyi trónörökös, Calabria hercege, 1.
felesége Habsburg Katalin osztrák hercegnő (1295-1323)

Klemencia unokahúga, gyermektelenül halt meg. Az ő apját, Albertet ölte meg unokaöccse, Parricida János 1308-ban. Károly még ebben az évben újra nősült: 2. felesége Valois Mária (1309-1332) francia királyi hercegnő, aki szintén II. András leszármazottja, Jolánta dédunokája. Apja Valois Károly (1270-1325), akinek szülei III. Fülöp francia király és Aragóniai Izabella (1247-1271), Árpád-házi Jolánta lánya. Ld. Fentebb dőlt betűvel. Valois Máriától öt gyermeke született öt év házasság alatt. Károly 30 évesen távozott az élők sorából, legkisebb gyermeke, Mária születése előtt. Özvegye, Mária 1332-ben, csupán 23 évesen követte férjét a sírba.

Eloiz (1325 – csecsemőként meghalt)

Mária (1326-1328)

Károly (1327 – pár napot élt)

Johanna (1328-1382)

Mária (1329-1366)

A két életben maradt leányról sokat lehet mesélni... házasságok, gyilkosságok sorozata....

Johanna (1328-1382) tehát 1343-ban nápolyi királynő lett. Szülei másod-unokatestvérek voltak, mivel I. Jakab és Jolánta dédunokái voltak. 1. férje András, Nagy Lajos öccse, aki nem kapta meg a királyi címet. Mellőzték az udvarban, sértegették, a helyzetet pedig a magyar királyi udvar nem nézte jó szemmel. Az anyakirályné, Lokietek Erzsébet 1343-ban a magyar kincstár jelentős részével Nápolyba utazott, hogy előmozdítsa a koronázást. 1345-ben azonban Aversaban meggyilkolták Andrást. Johanna szerepe ebben tisztázatlan: a pápa felmentette, de a magyar udvar szemében gyilkos maradt. Három hónappal később megszületett egyetlen fiuk, akit dédapja után Martell Károlynak neveztek. Lajos a kislányt 1348 elején Visegrádra küldte, de az akkor dúló pestisjárványban pár hónap múlva meghalt, bár már vőlegény volt: A kis herceget 1347-ben eljegyezték az unokatestvérével, Johanna királynő húgának, Mária nápolyi hercegnőnek és idősebb Durazzói Károlynak a legidősebb lányával, Johannával (1344-1380). A gyermek Károlyt nem csak a nápolyi trón jogos örökösének tekintették, hanem mivel Nagy Lajos ekkor még gyermektelen volt, és András herceg volt a másodszületett, így az ő jogán Magyarország trónörököse is volt, megelőzve I. Károly magyar király harmadszületett fiát, István herceget is, aki bátyja távollétében a régensi tisztséget töltötte be ekkoriban. Johanna a gyermek nélkül menekült Provence-ba Nagy Lajos bosszúja elől, már 2. férjével, Tarantói Lajossal. De előtte még Lajos bátyja Róbert volt a szeretője... Az özvegy Tarantói hercegné, Valois Katalin, avagy II. Katalin (1303-1346) címzetes konstantinápolyi császárnő, Valois Károly lánya a gyilkosság után hamarosan beköltözött Johannához, hogy fia ügyét támogassa. A két gyilkos Artusra is gondja volt, csellel elfogatta őket és kiszolgáltatta az egyházi bíróságnak. Még 1346-ban mindketten meghaltak a börtönben, de meghalt Valois Katalin is. Akkor már le lehetett cserélni a megunt Róbertet Lajosra, az öccsére. Róbert előtt egyszerűen felhúzatta a kastélya kapujánál a hidat, aki értett a szóból. Jó ürügy volt, hogy a pápa nem engedélyezte az unokatestvér házasságot Róberttel, de fordult a politikai kocka, és Lajossal engedélyezte. Ebben az évben halt meg a másik cselszövő özvegy, Perigord Ágnes, a durazzói hercegné. Lajossal már 1346-ban összeházasodott, két leányuk nem élt sokáig:

Katalin (1348-1349)

Franciska (1351-1352)

Johannát 1352-ben Rómában férjével együtt királlyá koronázták. Rossz előjel volt, hogy férjének, Tarantói Lajosnak a szertartás közben leesett a korona a fejéről. Ekkor halt meg a házaspár második kislánya. Tarantói Lajos 1362-ben halt meg, és a királynő új férjet keresett. 1363-ban a mentálisan retardált, de testileg jó fizikumú, és a királynőnél 11 évvel fiatalabb címzetes mallorcai királyt, IV. Jakabot (1337-1375) választotta férjéül a pápa ajánlására. A házasság úgy tűnt, minden nehézsége ellenére szerencsés az utódlás tekintetében, mert a királynő hamarosan teherbe esett, de az örömben öröm vegyült, hiszen nem tudta kihordani a gyermekét, és elvetélt. Ekkor végleg megromlott a házastársak közötti kapcsolat, és férje dührohamai miatt az életéért aggódó Johanna 1366-ban száműzte férjét Nápolyból, de sohasem váltak el hivatalosan. Jakab ekkor elvesztett országáért harcolt a nagybátyjával, majd e küzdelem közepette vesztette életét 1375-ben.

De ki is volt ez a 3. férj? III. Jakab mallorcai királynak és Konstancia infánsnőnek, IV. Alfonz aragón király (akinek anyja Anjou Blanka, Mária és Sánta Károly lánya) lányának a fia. Jakab tehát szintén Anjou-Árpádházi leszármazott volt egyrészt, másrészt Jolánta révén II. András is az ősei között volt. III. Jakabot sógora, IV. Péter aragóniai király 1343-ban elűzte Mallorcáról, mert nem volt hajlandó letenni neki a hűbéresküt. III. Jakab első felesége, Aragóniai Konstancia halála (1346) után egy évvel újranősült, és feleségül vette első unokatestvérét, Vilaragut Jolánt, majd 1349-ben meghalt egy Péter ellen vívott csatában. Özvegye és gyermekei az aragón király fogságába kerültek. Jolán királyné 1352-ben nyerte vissza szabadságát, amikor is II. János francia király udvarába menekült, aki összeházasította Braunschweigi Ottóval (1320-1399). Nem csoda, ha Jakab retardált volt, mert nagybátyja 13 éven át egy vasketrecben tartotta, testi-lelki kínzásoknak vetette alá. 1362-ben szabadult.

Közben Johanna azért nem unatkozott. A svédek híres női szentjével Brigittával összebarátkozott, és amikor az fiával meglátogatta útban a Szentföld felé, beléseretett és férjül kívánta, bár a férfinak Svédországban felesége volt. A helyzetet a Sors megoldotta, Károly 1372-ben elhunyt.

Időközben meghalt Jakab mostohaanyja Jolán királyné 1372-ben. Özvegye, Braunschweigi Ottó pedig 1376-ban feleségül vette IV. Jakab özvegyét, ő lett a 4. férj. (A mostoha apa elvette a menyét...) Az ötvenéves Johannának nem születtek gyermekei, utolsó férje túlélte őt.

A trónutódlást pápai segítséggel szerette volna megoldani, hol ennek engedelmeskedett, hol annak. Amikor a francia Anjou Lajost (1339-1384), a király öccsét jelölte ki (mint fogadott fiát!), VI. Orbán pápa kiátkozta. A francia király II. János volt az apja, az öccse pedig V. Károly francia király, akinek fia Orleansi Lajos (1372-1407), Nagy Lajos lányainak jegyese. Orbán pápa támogatta Nagy Lajos jelöltjét, a Johannával közös unokaöccsüket Durazzoi Károlyt, akit erős sereggel Nápolyba küldött, és akit III. Károly néven megkoronáztak 1381-ben. Johanna kétszínű játszmát folytatott, ezért börtönbe csukatta és megfojtatta 1382-ben. Anjou Lajos sem adta fel a beigért trónt, és 1384-ben megjelent Itáliában. Nápolyba azonban nem jutott, még Bariban járvány áldozata lett. Fia, II. Lajos folytatta a trónkövetelést, de neki sem volt sikere.

Mária (1329-1366), Johanna húga

Élete is bővelkedik kalandokban, férjekben, gyermekekben. Első vőlegénye I. Károly Róbert fia István volt, aki 1233-ban még csak egyéves volt. A házasságból nem lett semmi, mert András meggyilkolása miatt elmérgesedett a helyzet. Mária apja halála után jött a világra. Első férje unokafivére Károly Durazzo hercege, János fia, Mária és Sánta Károly unokája. Máriát elrabolta, ezek után anyja, Périgord Ágnes beleegyezett a házasságba, amely 1343-ban megkötött. Mária 14, Károly 20 éves volt. Az ifjú pár 1347-ben ellentétbe került Johannával és annak 2. férjével, Tarantói Lajossal. Ők elmenekültek, amikor Nagy Lajos haddal megjelent, hogy öccse gyilkosságát számon kérje. Károly maradt, Nagy Lajos őt végeztette ki 1348-ban. A pestis elérte Itáliát, Lajos hazatért (otthon is tombolt a pestis), Mária és Johanna visszatérhetett Nápolyba. Károlytól öt év alatt született öt gyerekből négy lánya megélte a felnőttkort:

Lajos (1343–1344), kisgyermekként elhunyt

Johanna (1344–1387), Louis d'Évreux, Beaumont grófjának felesége, a kis Martell Károly jegyese

Ágnes (1345–1388), Giacomo del Balzo, Taranto hercegének hitvese

Klemencia (1346–1363), apáca lett

Margit (1347–1412), II. (Kis) Károly (1345-1386) nápolyi és magyar király felesége, akit Budán Erzsébet, Nagy Lajos özvegye meggyilkoltat. (Vagyis: Árpád-házi Mária János fiának unokája Károly feleségül veszi Mária Róbert fiának unokáját.)

Máriát újabb vőlegény rabolta el: IV. Balzo Hugó fia, Robert. 1350-ben volt az esküvő, a házasság gyermektelen maradt. 1351-ben Hugót Tarantói Lajos megölte, 1354-ben pedig Robert is gyilkosság áldozata lett Mária parancsára. Szemtanú nem volt... 1355-ben Tarantói Lajos öccsével, Tarantói Fülöppel kelt egybe. Öt gyermekük mind meghalt kiskorában. 1366-ban utolsó gyermeke születése közben, 37 évesen Mária is meghalt. Özvegye, Fülöp 1370-ben feleségül vette a 18 éves Szlavóniai Erzsébetet (1353-1380), István, Nagy Lajos öccsének a lányát. Egy évre rá fiuk született, aki hamarosan meghalt, Fülöp pedig 1373-ban. Erzsébet többé nem ment férjhez. István herceg lánya, Erzsébet soha nem birtokolt területi hatalmat, noha édesapjának és testvérének halála után, egészen I. Lajos Katalin nevű lányának megszületéséig a magyar korona várományosa volt.

A nápolyi Anjou ház, csupa Árpád-házi leszármazott, keveredve Nagy Károly örökösével, mintha a frank erkölcsöket vitték volna tovább. Míg a magyar királyok között nem volt divatban a testvérek és rokonok meggyilkolása, ez a frankoknál szinte családi hagyomány volt, és úgy tűnik, a nápolyi Anjouk is boldogan házasodtak közeli rokonokkal, de a gyilkosságoktól sem riadtak vissza. Ezek után térjünk vissza Mária és Sánta Károly fiára, Martell Károlyra, aki a magyar Anjouk nagyapja volt.

A magyar Anjouk

Martell Károly (1271-1295) Mária és II. Sánta Károly elsőszülött fia. Nagyapja, V. István révén a Magyar Királyság trónkövetelője haláláig. 1281-ben feleségül vette Bécsben Habsburg Rudolf lányát, Klemenciát (1262-1293), aki 9 évvel volt idősebb. Lehet, hogy Károlyt mérgezett ostyával ölték meg. Bár csak 24 évet élt, volt 3 gyermeke. Klemencia leánya születésekor halt meg, lehet, hogy pestisben.

Beatrix (1290-1354), II. János viennói dauphin felesége,
annak halála után 1319-től apáca

Klemencia (1293-1328) X. Lajos francia király felesége, ld, fent.

Károly Róbert (1288-1342), Magyarország királya

I. Károly néven uralkodott, akit később a történészek Károly Róbertnek neveztek. Életében soha nem volt Róbert. Uralkodásáról rengeteget olvashatunk más helyen is. Gyermekkoráról ahonban nem sokat tudunk, de annyit igen, hogy katonai nevelését egy nápolyi-francia lovag kezdte meg: Druget Fülöp, aki később Magyarországra is elkísérte az ifjút és itt az ország nádora lett. Leszármazottjai fontos funkciókat viseltek később a történelemben. Hétéves kora óta a magyar trónra nevelték, fontos szerepe volt ebben nagyanyjának, Máriának, aki mellett 12 éves koráig élt. Mivel számos magyar kísérté Nápolyba Máriát, feltételezhető, hogy velük is kapcsolatban állt és magyarul is tudott. 1296-ban II. Sánta Károly Róbert nevű fiát az elsőszülöttség jogaival hatalmazta fel, és kizárta a trónöröklésből Károly Róbertet, az elsőszülött Martell Károly fiát. Ez a szakítás a hagyományokkal Bonifác pápa óhajára történt, aki Nápoly hűbérura volt. (Igy szándékozott egy erős nápolyi-magyar összefogást megakadályozni.) - Családi előzmény: I. Károly, amikor spanyol fogságba esett, trónját nem fiára, Sánta Károlyra hagyta, hanem Martell Károlyra. Még nagyobb rejtély, hogy Sánta Károly halála előtt pár hónappal miért rendelkezett úgy, hogy az unokáját kitagadta. Az állt ugyanis a végrendeletben, hogy a nápolyi trón semmi esetre se szálljon Martell Károly ivadékaira. Ebben az érthetetlen döntésben megint csak a pápa áldásos kezét láthatjuk, aki akkor a francia V. Kelemen volt. - Mivel mind nagyapja, mind nagybátyja Magyarország leendő királyának tekintették Károly Róbertet, jónak látták 1300 nyarán a 12 éves fiút útnak indítani Magyarországra. Talán, hogy ne legyen a lelkiismeretük előtt... Csaknem sejtették, hogy ideje lesz? Pár hónapra rá meghalt III. András édesanyja, majd 1301 elején a király is. Nem mondták, hogy az ifjú Anjou hívei tették volna, de vannak szerencsés véletlenek. Hamarosan meg is koronázták, de nem követték a szabályokat, azért majd még két koronázás következett: 1309-ben és végül 1310-ben a Szent Koronával, ami az elfogadott, jogerős koronázást jelentette.

Életének 54. évére négy feleség is jutott. Az első **Halicsi Mária** (1290 előtt – 1309 körül), a Rurik-dinasztiából származó Leo halicsi király leánya. Talán 20 évet élt, gyermeke nem volt, adat is kevés maradt, gyakran mossák össze Károly második hitvesével, Beuteni Máriával, így létezését a történészek egy része vitatja. Viszont Károly oklevele 1326-ból hivatkozik egy kijevi utazásra, hogy első feleségét onnét elhozza.

A 2. feleség „Beuteni” Mária, vagy inkább **Piast Mária** (1295 előtt-1318). Apja Piast Kázmér, a sziléziai Beuten hercege. Két testvére követte Máriát Magyarországra: Boleszló (1280-1328), a későbbi esztergomi érsek, és Meskó veszprémi, majd nyitrai püspök, bár hivatalukba csak 1320 után léptek, amikor már Piast Erzsébet volt a királyné. A házasságból egyes források szerint két leány született, más források vagy nem tudnak róluk vagy a király házasságon kívül született gyermekeinek tartják őket. Az egyik lány

Erzsébet (–1367), Boleszláv oppelni herceg neje.

Katalin (1315 körül–1355), aki II. Henrik schweidnitzi (Świdnica) herceghez ment feleségül, és az ő egyik leányuk,

Svidnicai Anna (1339-1362) német-római császárné lett. Kisgyermek korától kezdve Budán nevelkedett Piast Erzsébet királyné felügyelete alatt. 1353-ban Budán hozzáment **Luxemburgi IV. Károly (1316-1378) császárhoz**. Ő lett férjének harmadik felesége. 1355. áprilisában férjével együtt Rómában megkoronázták. 1357-ben együtt zarándokolt el Nagy Lajos királlyal és Erzsébet királynéval Aachenbe. Halála után férje feleségül vette Pomerániai Erzsébetet, Erzsébet anyakirályné unokahúgát, 1363-ban. Anna két gyermeke:

Erzsébet (1358-1373) III. Albert osztrák herceg felesége.
15 évesen halt meg gyermektelenül.

IV. Vencel (1361-1419) német és cseh király. Két felesége volt a bajor Wittelsbach házból, gyermekeik nem születtek. Érdemes megemlíteni, hogy nemcsak sok nemest, de Nepomuki Szent Jánost is ő végeztette ki 1393-ban.

Vencelnek több jelentős **féltestvére** volt, hála **apja 4 házasságának**: 1. feleség *Valois Blanka* (1316-1348), lányuk Luxemburgi Margit (1335-1349), Nagy Lajos felesége és Katalin, akiből bajor hercegné lett. Blanka nővére volt Valois Mária, Róbert király menyje. Ld. fentebb: férje Károly, a fiatalon elhunyt Calabria hercege, az ő lányai a hírhedt Johanna és Mária 2. feleség *Bajor Anna* (1329-1353), 20 évesen ment Károlyhoz, mert az fiúörökös szeretett volna. Ekkor már csak egyetlen törvényes lánya élt, Katalin. Anna a következő évben fiút hozott a világra, aki egy év múlva meghalt, majd 1353-ban a 23 éves királyné is követte. A 3. feleség *Svidnicai Anna* volt, ő is csak 23 évet élt. A 4. feleség *Pomerániai Erzsébet*, akinek több gyermeke közül Anna (1366-1394), II. Richard angol király felesége, valamint Zsigmond magyar király (1368-1437) voltak a legjelentősebbek.

Károly Róbert 3. felesége Luxemburgi Beatrix (1305-1319), VII. Henrik német római császár lánya, egy szintén szerencsétlen sorsú királyné. Természetesen dinasztikus okokból. Ugyanis unokatestvére, az osztrák Szép Frigyes leányát Katalint hozzáadta Róbert nápolyi király fiához, így a rokoni hangsúly áttevődött az osztrák-nápolyi vonalra és Károly Róbert a cseh uralkodóház felé orientálódott. VII. Henrik maga is francia volt, a lotharingiai grófok családjából, de a rangjukat a német császároktól kapták. Ő volt a Luxemburgi dinasztia megállapítója, János cseh király (1296-1346) apja, Zsigmond királyunk dédnagyapja. Nagy Lajosnak is volt felesége a Luxemburgi házból, Margit, VII. Henrik dédunokája. Majd egy másik dédunoka, Zsigmond király lesz Nagy Lajos

lányának a férje. Károly pár hónappal 2. felesége halála után 1318-ban vette el a 13 éves lánykát, aki 1319 novemberében egy halvaszületett fiúgyermeket hozott a világra, és hamarosan Beatrixot is elvitte a gyermekágyi láz. Nővére Mária, IV. Károly francia király felesége, szintén gyermekágyi lázban halt meg 1324-ben. Beatrixot férje a nagyváradi várban álló, azóta megsemmisült székesegyházban temettette el. Fivérük volt még János cseh király (1296-1346), Zsigmond nagyapja.

A 4. feleség Erzsébet (Lokietek) (1305-1380) végül meghozta a tartós boldogságot... Ővele megint fontos ősök utódai kerültek egy asztalhoz. Erzsébet I. Ulászló lengyel király és Piast Hedvig lánya, aki pedig Boldog Jolán lánya volt, vagyis Erzsébet IV. Béla dédunokája. Károly pedig IV. Bélának ükunokája. Újfént egy 15 éves kislány a menyasszony, aki 1320-ban lépett frigyre, de legalább 75 éves lett. A 2. feleség is a Piast házból származott, sok lengyel követte a királynét Magyarországra. Erzsébet testvére, III. (Nagy) Kázmér lengyel király 1339-ben az ő fiát, Lajost tette trónja örökösévé. A Képes Krónikában szerepel Zách Felicián merénylete 1330-ban, amikor levágta a királyné négy ujját. Állítólag a 3 évvel később trónra lépő Kázmér az ő segítségével csábította el Zách Klárát. Ha igaz. A királyfiakat védő nevelők egyike Druget János nádor fia, Miklós volt. Nem volt szerencséje Magyarországon. Az özvegy Erzsébet ragaszkodott a hatalomhoz, energikus hölgy lehetett. 1370-ben Nagy Lajost lengyel királlyá koronázták, jó alkalom volt a lengyel királynét odaküldeni. De a misszió nem volt sikeres, lehet, hogy a királyné természetében volt a hiba. A magyarok és lengyelek közötti feszültség 1376 decemberében véres összetűzéshez vezetett: Krakóban 160 magyart mészároltak le az idős királyné kíséretéből. Erzsébet erre elhagyta Lengyelországot és visszatért Budára. A lengyelek már nem érezték őt maguk közül valónak, hiszen szülőföldjén is magyar kísérettel vette körül magát. Az óbudai klarisszák zárdájában temették el. 5 fiúnak és egy lánynak adott életet:

Erzsébet (1327-1332)

Károly 1323-ben született és meghalt

László (1324-1329) a cseh János király lányával volt eljegyezve

István (1332-1354), a legfiatalabb gyermek. Még a nápolyi Róbert király életében Istvánt Johanna húgának, Máriának szánták. András halála miatt a két udvar között elmergesedett a helyzet, és István 1350-ben megbízott útján házasságot kötött a bajor Wittelsbach Margittal (1325-1374), IV. (Bajor) Lajos német római császár lányával. Két gyermekük született:

János (1354-1363), aki magyar és lengyel trón várományosa volt, amennyiben Nagy Lajosnak és III. Kázmérnak nem születik fiúutóda. Mindkettőn túléltek a gyermek trónörökösöt.

Erzsébet (1352-1380) Öccse halála után ő lett a trón várományosa, amíg Lajos lányai megszülettek. Egész élete azzal telt, hogy a politika érdekében megfelelő férjet találjanak neki. Jegyese volt Luxemburgi Jobst, a későbbi német király, majd III. Albert osztrák herceg, aki helyette szintén egy Erzsébetet, Svidnicai Anna lányát vette feleségül, aki szintén csak 15 évet élt. Továbbá Luxemburgi IV. Vencel német és cseh trónörökös, Svidnicai Anna fia, Anjou Katalin unokája; végül 1370-ben feleségül ment Tarantói II. Fülöphöz, ld. fentebb. Kisfia hamar meghalt, majd Fülöp is, és többé nem ment férjhez, Tarantóban temették el 28 évesen. István ága kihalt vele.

András (1327-1345) – vele kezdődnek a komoly gondok a nápolyi és magyar királyi udvar között. Károly Róbert 1333-ban Nápolyba vitte a fiát magyar kísérettel, hogy ott

nevelkedjen, és Róbert nápolyi király gyámsága alá helyezte. A magyar Anjou ház ekkor már teljesen magyarrá vált, a kis András pedig nem tudott „visszaolaszosodni”. Nem is lett népszerű, hiszen Róbert király elhunyt bátyjainak elsőszülöttjei is aspiráltak a trónra: a Tarantói és a Durazzói ág. Más kérdés, hogy egymással is ádáz küzdelmet folytattak később. - Az apa és nagybátyja megegyeztek, hogy a pár együtt fog uralkodni. András 15 évesen vette feleségül Johannát, aki három év múlva talán (valószínűleg?) megölette. Johanna (ekkor 17 éves volt) szerepe ebben tisztázatlan: a pápa felmentette, de a magyar udvar szemében gyilkos maradt. A gyilkosok között volt Róbert király törvénytelen fiának fia, Artus Károly, Johanna unokatestvére. A merénylet zajára felébredt András magyar dajkája, Erzsébet, de hiába kiabált, senki nem segített. A temetéséről sem gondoskodtak, Durazzói Károly tett annyit, hogy a holttestet Nápolyba vitette és a dóm Szent Lajos kápolnájában temették el. Nagy Lajos nem méltányolta a tettet, Károlyt 3 év múlva a bosszú alkalmával kivégeztette. De kivégeztette – sok mással együtt - Johanna dajkáját, Isolda Puldericát is... A temetésről *Ursillo Minutolo* nápolyi kanonok gondoskodott. A sírt időközben áthelyezték, a jelenleg látható fehérmárvány síremléket *Francesco Capece* nápolyi kanonok készítette, melyen a következő felirat olvasható:

Andrásnak, Károly Ubert Pannonia királya fiának, a nápolyiak királyának, kit felesége, Johanna ármánya és kötele megölt, Orso Minutulo kegyessége ide elhelyezett, nehogy a király teteme temetetlen maradjon és a gonosz tett az utódok előtt el legyen temetve (földve), Berardi fia Capece Ferencz állította e sírkövet a 19. évében 1345 szeptember 17-én megholtnak.

Három hónappal később megszületett egyetlen fiuk, akit dédapja után

Martell Károlynak (1345-1348) neveztek. Dajkája Erzsébet, meggyilkolt apjának dajkája lett. Lajos a kisfiút 1348 elején Visegrádra küldte, de az akkor dúló pestisjárványban pár hónap múlva meghalt, bár már vőlegény volt: A kis herceget 1347-ben eljegyezték az unokatestvérével, Johanna királynő húgának, Mária nápolyi hercegnőnek és idősebb Durazzói Károlynak a legidősebb lányával, Johannával. A gyermek Károlyt nem csak a nápolyi trón jogos örökösének tekintették, hanem mivel Nagy Lajos ekkor még gyermektelen volt, és András herceg volt a másodszületett, így az ő jogán Magyarország trónörököse is volt, megelőzve I. Károly magyar király harmadszületett fiát, István herceget is.

Kálmán hercegről (1317-1375) is illik megemlékeznünk, ő Károly Róbert törvénytelen fia volt, azért a trónutódlás szempontjából nem számított. Anyja az akkori királyné udvarhölgye, Csák Erzsébet volt, aki később Jakab ispánhoz, a pozsonyi bíróhoz ment feleségül. Ahogy felesleges (törvénytelen) gyerekekkel történni szokott, egyházi karrier várt rá. Győr püspöke lett.

Nagy Lajos (1326-1382) Visegrádon született. Bár megérdemelne több méltatást, de itt a királylányokról van szó. Csupán annyit említsünk, hogy Lajos egyenes ági vagy oldalági családfáján Nagy Károlytól kezdve - sok francia lovagfejedelem, angolszász, kijevi, lengyel király és szent - tehát minden jelentős európai uralkodó – Lajos ősei között volt. Lajos kétszer nősült. Első felesége a Luxemburgi-házból származó, rendkívül előkelő **Margit** (1335-1349) volt. Margit IV. Károly német-római császár és cseh király és Valois Blanka (francia hercegnő, nagyapja III. Fülöp) elsőszülött leánygyermek volt, Zsigmond király féltestvére. Margit húga, Katalin (1342-1395) pedig IV. Rudolf osztrák herceg felesége. A rokoni szálak eléggé összegabalyodtak... (Károly császár 3. felesége lesz Svidnicai Anna, Károly Róbert unokája) Blanka királyné ugyan már az apja által alapított Valois-házba született, ám rendelkezett a francia uralkodó dinasztia, valamint az aragón királyi-, a magyar királyi-, és az angol királyi-ház vérvonalával is. Szüleik 1338-ban kötött megállapodása alapján lettek jegyesek, amikor is Margit három, Lajos pedig tizenkét éves volt. A kis menyasszonyt azonnal Magyarországra

hozták, hogy ismerkedjen a nyelvvel és szokásokkal. Házasságukra végül a hercegnő tizenkettedik életévének betöltékor, 1347 májusa körül került sor Visegrádon. Kapcsolatuk azonban nem tartott sokáig, mert a 14 éves királyné 1349 szeptemberében pestisjárvány következtében elhunyt, ahogy a kis Martell Károly is egy évvel korábban. Házasságuk gyermektelen maradt.

2. felesége: **Erzsébet bosnyák hercegnő** (1341-1387), aki nem sok jót hozott új hazájának, bár a magyar királyi udvarban nevelkedett, mivel korán árvaságra jutott. Apja **Kotromanić István** (–1353) bosnyák bán (**II. István**), felesége Piast Erzsébet (1302–1345) lengyel (kujáviai) hercegnő, akinek apja III. Kázmér Piast (Lokeitek) Erzsébet magyar királyné elsőfokú unokatestvére. Erzsébet, Károly Róbert felesége Boldog Jolán unokája, vagyis IV. Béla dédunokája. Továbbá III. Kázmér Fenennának, III. András első feleségének is testvére vagy unokatestvére volt. De ez a Kázmér, az utolsó Piast- király Luxemburgi Zsigmondnak is dédnagyapja. - Károly Róbert király 1323-ban összeházasította unokatestvérét, II. István bosnyák bánt (akinek nagyanyja V. István legidősebb lánya, Katalin) a felesége Lokietek Erzsébet lengyel rokonával. (érdekes, hogy Károly Róbert kiűzte az országból a Dragutin családot, unokatestvérét, ugyanakkor Erzsébet fiának feleséget szerzett... III. Urossal (1276-1331) ugyanis 1322-ben összevesztek a macsói, szerémségi bánok fennhatósága miatt. Változó hadiszereplésével jártak, majd 1339-ben ismét szerb kézre kerültek, de Nagy Lajos majd visszahódítja). 17 év házasság után megszületett egyetlen lányuk, majd hamarosan meghalt Piast Erzsébet.

Lajos házasságára 1353-ban, Budán került sor, amikor Erzsébet 12 éves volt. A házasságkötésükről fennmaradt egy oklevél, amelyben „bizonyos okokkal” magyarázták azt, hogy nem kérték időben a pápai felmentést a közeli rokonság miatt kötött házasság alól. Négy leányuk született, akiknek Nagy Lajos fontos szerepet szánt Európa különböző trónjain.

Mária (1365–1366)

Katalin (1370-1378) Orléans-i Lajos (1372-1407) francia herceg, V. Károly fiának jegyese. A gyermektelen nápolyi Johanna utódjának szánták az ifjú párt, ha már Andrást, Johanna férjét megölték. Katalin halálával azonban a házasság kútba esett. Máriának kellett volna a helyébe lépni a megállapodás szerint, de egyik fél sem erőltette. A királyi házak más pápa érdekeit képviselték: Nagy Lajos a római, V. Károly az avignoni ellenpápáét. Lajost végül 1385-ben mégis Mária örökölte pár hónapra, papíron. Katalin földi maradványait a székesfehérvári bazilikában helyezték örök nyugalomra.

Mária (1371-1395) magyar királynőt, Nagy Lajos másodszületett lányát Luxemburgi Zsigmonddal (1368–1437), nagybátyjának, III. Kázmér lengyel királynak a dédunokájával jegyezte el, és számukra a lengyel koronát jelölte ki, de végül ők kerültek a magyar trónra. 1374 végén megkapták a pápa beleegyezését, mert a két fiatal Zsigmond anyja révén (lengyel ősök!) negyedfokú rokonságban állt. (néha ez is számított, néha nem) 1377-ben Zsigmondot édesanyja hozta el Nagyszombatba és adta át Lajosnak. A családi kapcsolatok viszont ennél régebbiek. Zsigmond apja, IV. Károly német-római császár a Luxemburgi dinasztiából (1316-1378) már járt Magyarországon még trónörökös korában. Apja, János cseh király hozta el Visegrádra, ahol Károly Róbert ütötte lovaggá. 1353-ban is vendégeskedett Budán fél esztendeig, amikor feleségül vette Károly Róbert unokáját, Svednicai Annát (1339–1362). Leánya, Margit (akinek anyja azonban Valois Blanka volt) lett Nagy Lajos 2. felesége. A 3. házasság Kotromanic Erzsébettel néhány héttel a luxemburgi esküvő után volt.

1385-ben valami miatt ejtették Zsigmondot és Orléans-i Lajos mégis Nagy Lajos veje lett, per procura megkötötték a házasságot 1385 májusában, azonban Máriával sosem találkoztak. A három lány eltervezett házasságából végül csak Máriáé valósult meg Zsigmonddal, de az sem ment zökkenőmentesen. Nagy Lajos még életében fiúsította lányát, így halála után a rendek elfogadták Máriát királynak (rex). Apja temetése után egy nappal 1382. szeptember 17-én királlyá

választották és megkoronázták. Ő volt az első nő, akinek a Szent Koronát a fejére tették. A tizenegy éves leány nevében anyja, Erzsébet irányította a kormányzást. Döntéseiben Garai Miklós nádorra hagyatkozott. A nádor vezette azt a főúri csoportot, amely a szerintük német és cseh érdekeket szolgáló Zsigmond félreállítását tűzte ki célul. 1385 végén képviselők útján mégis megkötötték a házasság, de a pár még évekig nem élt együtt, nagyrészt az özvegy királyné intrikái és más politikai érdekek miatt. A déli részek nemesei nem ismerték el a nőági örökösödést és ők a Lajos udvarában nevelkedett és igen népszerű Durazzói Károlyt (1345-1386), aki már nápolyi király volt, hívták meg a trónra. Máriát lemondatták, 1385 végén pedig Károlyt koronázták meg. Zsigmond menekült, Erzsébet intrikált. 39 napi királyság után aljas módon meggyilkoltatta Károlyt. Rokoni szeretetet színlelt, hiszen Károly évekig élt a közelében, és törbe csalta. Emlékezzünk, hogy Károly sem viselkedett szépen nagynénjével Johannával, amikor Nápolyban megfojtatta. Rokonok... Ezután a királyi hölgyek Dalmáciába indultak, hogy a főurakat megbékélték. Útközben azonban elfogták őket és Novigrád várába zárták. Erzsébetet 1387. január 16-án Horváti János a lánya szeme láttára megfojtotta. Hamarosan Zsigmondot koronázták királlyá, aki aztán lovagias módon kiszabadította a feleségét. Társuralkodók lettek, de nem sokáig. A gyermeket váró királynő a budai hegyekben lovasbalesetet szenvedett 1395. május 17-én, még aznap megszülte kisfiát és mindketten meghaltak. Egyedül lovagolt vagy nem, furcsa, hogy egy állapotos királynőt még hagytak lovagolni, főleg egyedül. A baleset nem lehetett véletlen. Váradon temették el.

Hedvig (1374-1399) apja halála után 1382-ben a lengyel trónt örökölte. Egyetlen lánya, Erzsébet Bonifácia születése után négy nappal meghalt gyermekágyi lázban 25 évesen. A kislány három hetet élt. Halálával halt ki az Anjou ház magyar ága. Hedviget 1384-ben koronázták meg, az oklevelek királyként említik, mert a kor hivatalos latin nyelve nem tett különbséget királynő és királyné közt, és nem lett volna egyértelmű, hogy uralkodóról van szó. – Nagy Lajos Hedvignek juttatta volna a Magyar Királyságot, ezért Habsburg Vilmost (1370–1406) szánta leendő házastársnak. Még négyévesen jegyezték el, de a dolgok úgy fordultak, hogy Hedvig került a lengyel trónra, a lengyelek nem akartak Habsburg királyt, ezért elűzték. (Vilmos végül a nápolyi II. Johannát vette feleségül 1403-ban – benne maradt az Anjou körökben!) Az országot azonban fenyegette keletről a pogány litvánok serege, így kapóra jött, amikor fejedelmük, Jagelló Ulászló (1362-1434) 1385-ben házasságkötési ajánlattal jelentkezett Hedvig udvarában, ami persze feltételezte ő és népe áttérését a kereszténységre. Hedvig ebben Isten akaratát látta, s beleegyezett az új házasságba azzal a feltétellel, hogy az Apostoli Szentszék kimondja Vilmostal kötött házassága érvénytelenségét, bár a házasság nem kötött meg a főurak ellenkezése miatt. (Egy 11 éves kislány...) Ez meg is történt, sőt IX. Bonifác pápa elfogadta a keresztszülei felkérését is a királyi pártól.

Szent Hedvig lett a litvánok keresztény vallásra térítésének igazi pártfogója. Ő szorgalmazta, hogy a még zavargó, áttérni nem akaróknak ne vegyék el a jószágait, hangsúlyozva, hogy: *Ha vissza is adtuk javaikat, ki fogja visszaadni elsírt könnyeiket?* Szorgalmazta a meggyőzés elvét a kereszteléseknél, illetve a litván papság kiművelését. Prágában 1397-ben kollégiumot alapított litván teológusok számára is. Krakkóban noviciátust alapított, ahol elérte a teológiai fakultás megindítását is a pápától. Biecz városában kórházat építtetett.

Hedvig hamar elhunyt, de a lengyeleknek előnyöket hozott. Hogy ki kezdeményezte a házasságot, kérdéses: a lengyeleknek több okuk is volt az ajánlat megtételére. Nemcsak békét köthettek keleti szomszédjaikkal, de biztosíthatták a termékeny földű Halics-Volhinia (Galícia!) tulajdonjogát. Ezen kívül a litvánok hasznosabb szövetségesek voltak a Teuton Lovagrenddel szemben, mint a távolabbi Ausztria. A litván Jagellót 1386-ban keresztelték meg: felvette a Władysław (magyarul Ulászló) nevet, utalva Hedvig dédapjára, I. Ulászlóra, Boldog Jolán

unokájára, aki 1320-ban újraegyesítette Lengyelországot. Ezután megkoronázták és egyúttal Hedvig anyja, Boszniai Erzsébet formálisan örökbe fogadta, hogy Hedvig halála esetén megmaradjon a korona. De ezt Erzsébet már nem érte meg.

Ezzel kihalt a magyar Anjouk ága... De tulajdonképpen mégsem, hiszen V. István és elődeinek leszármazottjai még sokáig fennmaradtak – gyakorlatilag napjainkig követhetően, elsősorban leányágon.

Következzen itt egy kis ráadásként a lengyel Jagelló leszármazottak felsorolása, akik közeli rokonságban álltak Nagy Lajossal anyai rokonsága révén. Szerepet a Mátyás halálát követő három évtizedben játszottak Magyarországon, mígnem beolvadtak és felszívódtak a Habsburg-házban. Magyarországon II. Lajos volt az utolsó Jagelló, Lengyelországban a század végére halt meg a dinasztia utolsó tagja.

II. Ulászló (1362-1434) Hedvig halála után még háromszor nősült, családja továbbra is összefonódott a magyar történelemmel. 1402-ben **Cillei Annát** (1380/81–1416) vezette oltár elé, akinek anyja Piast Anna III. Kázmér lengyel király lánya volt (így Piast-leszármazott), és Nagy Lajos, valamint Cillei Borbála (Zsigmond felesége) unokatestvére volt. Egy lányuk született:

Hedvig (1408–1431), állítólag megmérgezték a 4. feleség intrikáinak következtében. Gyermeke nem volt.

1417. május 2-án **Granowska Erzsébetet** vette el, a sandomierzi vajda 45 éves özvegy lányát. Gyermeük nem született. Erzsébet 1420-ban meghalt és két évvel később Jagelló a 17 éves litván hercegnővel, **Holszańska Zsófiával** házasodott össze, aki végre örökösöket szült neki:

I. Ulászló (1424–1444) lengyel (III. Ulászló) és magyar király. Nagy árat fizetett a magyar koronáért: 20 évesen meghalt a török elleni, Várnai csatában, holttestét sem találták meg. - Hedvig volt jogosult a lengyel trónra, mert Piast leszármazott volt, ellentétben a litván gyökerű Ulászlóval, így elképzelhető, hogy anyja segítette Hedviget eltávolítani az útból, de hiába... Ulászló sem lett hosszú életű. A magyar nemesek 1440-ban választották királlyá és feleségül kellett volna vennie Albert özvegyét, Erzsébetet, Zsigmond és Cillei Borbála lányát. Luxemburgi Erzsébettel összeköthette volna sorsát az Árpád-házzal, mivel ősei között mind apai, mind pedig anyai ágon képviselve van az Árpád-ház: apja, Zsigmond révén 7. generációs leszármazottja volt. Emellett Erzsébet az édesanyjának, Cillei Borbálának az ágán IV. Béla fiának, V. István magyar királynak a 7. generációs leszármazottja volt, mégpedig V. István elsőszülött lánya, Árpád-házi Katalin által. Erzsébet viszont a koronával együtt megszőkött. Ulászló hívei fokozatosan szorították vissza a Habsburg-barát erőket, csak Giskra erőit nem sikerült kiszorítani felső-magyarországi állásaikból. 1442 végén békét kötöttek, melynek értelmében Ulászló eljegyezte Luxemburgi Erzsébet királyné idősebb, akkor tízéves lányát, Habsburg Annát (1432-1462). Anna akkor mint Szász Vilmos jegyese a szász udvarban tartózkodott, végülis a férje Vilmos lett, mert Ulászló meghalt. A békekötés után öt nappal Erzsébet magyar királyné is meghalt.

IV. Kázmér (1427–1492) lengyel király és litván nagyfejedelem, Habsburg Erzsébet (Albert lánya) férje (1436-1505). Ismét két fivér vett volna el két nővért. 1454-ben kötötték az igen termékeny házasságot. 6 fiuk és 7 lányuk született, Erzsébetet a Jagellók anyjának nevezték. 4 fia király lett, egyik fia érsek, a másik bíboros. A legidősebb fiúból lett magyar király

II. Ulászló (1456-1516) Bár a Jagelló dinasztia tagja, ősein keresztül több szállal is kötődik az Árpád dinasztiahoz: Zsigmond és Cillei Borbála dédunokája, Cillei Borbála szépanyja pedig Katalin szerb királyné, V. István király lánya volt. Anyja jogán tartott igényt a magyar és cseh trónra, mindkettőt meg is szerezte. A magyar trónhoz Mátyás király özvegyén keresztül vezetett az út, el is vette, de Bakócz Tamás szándékosan hibát vétett az esketésben, így a házasságot jó ürüggyel fel lehetett bontani 1500-ban. Volt még egy névleges első felesége is, Brandenburi Borbála, akivel soha nem is találkozott, a pápa tőle is elválasztotta ebben az évben. 1502-ben feleségül vette a 28 évvel fiatalabb

Foix-i Annát (1484-1506), XII. Lajos francia király rokonát. Meglepő, hogy királynéknak az Árpád-házi uralkodóktól is le tudta vezetni családfáját. V. István (1239–1272) leszármazottja volt annak lánya, Mária (1257–1323) nápolyi királyné révén, akiknek Blanka (1280–1310) nevű lánya II. Jakab (1267–1327) aragón király felesége lett, míg Eleonóra (1289–1341) nevű lányuk II. Frigyes (1272–1337) szicíliai királyhoz ment feleségül. Mindkét ágon eljuthatunk II. (Hítetlen) János, navarrai, aragón és szicíliai királyhoz, aki az ő leszármazottjuk és egyben Anna királyné dédapja volt. Kicsi a világ! Sőt, ez a II. János 2. felesége gyermekei által még Habsburg Mária (II. Lajos felesége) dédapja is volt! És még: Beatrix is unokatestvére volt Annának, mivel II. János öccse, V. Alfonz (1396-1458) Beatrix apai nagyapja volt. Beatrixnak búcsút kellett mondania a magyar tróntól, és még tanúja is volt Anna felemelkedésének, de Anna végzetéről is értesülhetett a már visszavonult özvegy királyné szülővárosában, Nápolyban. Sőt! az utóda nem csupán gyermekekkel, de fiú örökösrel is megajándékozhatta „közös” férjüket. Csupán két évvel élte túl Annát... Anna közeli rokonságban állt az angol királyi házzal is, rokonai trónkövetelők voltak. Az 1500-as évek elején egyik unokatestvére a budai udvarba menekült. II. Ulászló nem adta ki az ifjút az angoloknak. Tehát Anna az egész európai arisztokráciával, sőt királyi házakkal rokonságban állt. Annál sajnálatosabb, hogy ezt az előkelő életet 22 évesen be kellett fejeznie. Állítólag szép volt, jóságos és az egész nemzett siratta. Kétszer temették el, egyszer Budán és egyszer Ulászlóval Fehérváron 1516-ban. Ulászló 1506-ban szerződést kötött a Habsburg Miksával, hogy Anna lánya egyik unokájához megy, míg a születendő fiú egy Habsburg főhercegnőt kap.

Anna (Jagelló) (1503-1547) A két gyermek nem tehet róla, hogy a nagypolitika itt vitte zsákutcába a magyar történelmet. A magyar rendek ugyanis 1505 októberében a rákosi végzésben kimondták, hogy II. Ulászló fiúörököse nélkül nem választanak többet idegen uralkodót, és a leányági trónöröklést sem ismerik el. Ulászló ezt kijátszva, titokban szerződést kötött 1506 márciusában Habsburg Miksával és hatálytalanította a rákosi szerződést. Megállapodtak, hogy Miksa unokája Ferdinánd feleségül veszi a kétéves Annát, húga pedig a születendő fiúhoz megy. És tényleg, fiú született. 1515-ben volt a hivatalos kézfogó Bécsben, utána Anna már nem tért haza. 1521-ig Innsbruckban nevelkedett sógornőjével, Máriával. Az esküvő 1521-ben volt, de ehhez előbb pápai felmentést kellett kérni, mert Foix-i Anna második unokatestvére volt vejének és menyének. Egyébként pedig mindnyájan V. István leszármazottai voltak. *(Ferdinánd (1503-1564) Kasztíliaában nevelkedett, anyanyelve spanyol volt. Szülei is elég híresek voltak, anyja volt Őrütl Johanna, apja a Habsburg Szép Fülöp. Az ő életük is elég regényes, de lányaik mindegyike királyné lett: Eleonóra francia, Mária magyar, Katalin portugál, Izabella pedig dán királyné. Két fiuk szintén trónra jutott: V. Károly német-római császár a spanyol trónt kapta, bár Németalföldön nevelkedett. Ferdinánd pedig magyar és cseh király, valamint Károly után német-római császár. Lajos halála után a rendek a rákosi végzésre hivatkoztak, és mivel Anna házassága az ő beleegyezésük nélkül történt, magyar királyt, Szapolyai Jánost koronázták királlyá.)* Anna beszélt magyarul, csehül, latinul és németül, híres volt vallásosságáról, jótékonykodásairól és okosságáról. Öccsének, II. Lajosnak a halála után annak természetes fiáról is gondoskodott, és rendszeres pénzügyi segítséget nyújtott a férjével, Ferdinánddal együtt unokaöccsüknek, Jánosnak, bár hivatalosan sohasem ismerték el törvényes gyermeknek. – Rákosi végzés ide vagy oda, a rendek egy része mégis megválasztotta Ferdinándot 1526 decemberében, bár nem öröklés és nem Habsburg-Jagelló szerződés és nem Anna jogán. A béke kedvéért nem szabályozták a további trónöröklést, Anna a fiai számára igyekezett tovább örökíteni trónöröklési jogait. 1532-ben lemondott az akkor már megszületett fiai, Miksa (1527–1576) és Ferdinánd (1529–1595) javára a magyar és cseh trónöröklési jogáról.

Az 1547-i nagyszombati országgyűlés elismerte a Habsburg ház trónöröklési jogát, de csak Anna leszármazottai részére, így a spanyol Habsburgokat kizárta.

A házasság igen termékenynek bizonyult, a 15 gyermek közül 13 érte meg a felnőttkort. Az utánuk következő összes Habsburg az ő leszármazottjuk volt (házasodj boldog Ausztria!) és ebből kifolyólag többszörösen is rokonságban álltak az Árpád dinasztiával. Anna 44 évesen 15. gyermeke, Johanna születése után halt meg gyermekágyi lázban, mint édesanyja is. Prágában temették el. Mint apja Ulászló gyászolta feleséget, férje őt is haláláig gyászolta: a gyász jeléül megnövesztette szakállát, és minden reggel jelen volt az Annáért mondott misén. 17 évvel élte túl, és melléje temetkezett a Szent Vitus székesegyházban. Összesen 63 unokájuk született:

Miksa (1527–1576) magyar és cseh király, majd német-római császár, felesége első unokatestvére, V. Károly (a spanyol ág) lánya Habsburg Mária, de már Mária szülei is első unokatestvérek voltak (Károly és Mária anyja testvérek)... tizenöt gyermekük született. Úgy látszik, a pápa már megszokta a rokonházasságokat és nem tiltakozott.

Erzsébet (1526–1545), II. Zsigmond Ágost lengyel király első felesége, gyermekeik nem születtek.

Anna (1528–1590), V. Albert bajor herceg felesége, hét gyermekük született.

Ferdinánd (1529–1595), Felső-Ausztria uralkodó főhercege, kétszer házasodott, összesen nyolc gyermeke született.

Mária (1531–1581), III. Vilmos, Jülich, Kleve és Berg hercegének második felesége, hét gyermekük született.

Magdolna (1532–1590) apáca volt.

Katalin (1533–1572) II. Zsigmond Ágost lengyel király harmadik felesége, nem születtek gyermekeik.

Eleonóra (1534–1594) I. Vilmos mantovai herceg felesége, három gyermekük született.

Margit (1536–1567) apáca volt.

János (1538–1539) fiatalon elhunyt.

Borbála (1539–1572) II. Alfonz modenai herceg felesége, nem születtek gyermekeik.

Károly (1540–1590), osztrák főherceg, felesége Wittelsbach Mária Anna, tizenöt gyermekük született, köztük a későbbi II. Ferdinánd német-római császár.

Orsolya (vagy Ursula) (1541–1543) fiatalon elhunyt.

Ilona (1543–1574) apáca volt.

Johanna (1547–1578) I. Ferenc toszkánai nagyherceg felesége, nyolc gyermekük született.

II. Lajos (1506-1526) szerencsétlen sorsú király, mint rokona, a másik Jagelló: I. Ulászló, aki a várnai csatában esett el 80 évvel korábban. Mindketten 20 évesek voltak. De anyja

életében sem volt sok irigylésre méltó, hiszen a nagyon előkelő családfával rendelkező királyné csupán 22 évet élt. Amikor tíz éves lett, apját is elvesztette, de előtte már királlyá koronázták. 1521. január 13-án feleségül vette V. Károly német-római császár és Habsburg Ferdinánd osztrák főherceg húgát, Habsburg Mária (1505-1558) kasztíliai infánsnőt és ausztriai főhercegnőt (akivel már születése előtt eljegyezték). Állítólag szerették egymást, de utódjuk nem született. Lajos a mohácsi csatában lelte halálát, egyes források szerint meggyilkolták. Minden esetre hetek múlva egy tetemet szállítottak Székesfehérvárra, ahol elhantolták. A Jagelló dinasztia Lengyelországban kihalt a század végére, Magyarországon még rövidebb ideig voltak jelen, bár leányágon nem haltak ki. Anna leszármazottai a Habsburg házat ékesítették, II. Lajosnak meg volt egy törvénytelen fia, János herceg anyja komornájától, Wass Angelikától. Anna rendszeresen támogatta a fiút, de sosem törvényesítették. Népes családja volt, egyik lánya húsz gyermeket szült, tehát a Jagelló ház biztosan tovább él ma is, ha nem is tudnak róla a leszármazottak. – A 21 éves Mária királyné még aznap értesült a mohácsi csatavesztésről, és sebtében felrakatta a kincstárat dunai hajókra, és másnap, augusztus 30-án Bécs felé indult. A Sors azonban nem akarta, hogy a kincsek nyugatra kerüljenek, és az esztergomi várnagy kirabolta és elsüllyesztette a kincses hajót. A kísérők egy részét leölték, a nőkön erőszakot tettek. Nem csoda, ha Mária többé nem óhajtott Magyarországra jönni, még férje temetésére sem. Egy darabig Pozsonyban élt, majd Innsbruckban (ahol nevelkedett) és Linzben. Nem akart még egyszer férjhez menni. 1530-ban bátyja, V. Károly császár megtette németalföldi kormányzónak, amely funkciót sikeresen töltött be. 1555-ben lemondott és spanyol földre költözött testvéreihez. Három évvel később meghalt nővére, az özvegy francia királyné, bátyja, V. Károly, aki lemondott a trónról, pár hónapra rá pedig ő maga is. Élt 53 évet, de hogy boldog volt-e?

Forrás:

Dümmerth Dezső: Az Anjouk nyomában

<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Turul-turul-1883-1950-1/1888-435B/1888-2-4633/az-anjouk-genealogiaja-kulonos-tekintettel-a-magyarorszagi-agra-masodik-kozlemeny-46EE/>